

ХАНС КРИСТИАН АНДЕРСЕН

ЖАБАТА

Превод от датски: Светослав Минков, 1977

chitanka.info

Кладенецът беше дълбок, затова и въжето беше дълго. Всеки път, когато изваждаха пълната кофа, въжето с мъка се навиваше. Водата в кладенеца беше прозрачна, но слънчевите лъчи не стигаха никога до дъното. Затова пък навсякъде, където те надничаха между камъните и стените, растеше зелена тревица.

Долу в кладенеца живееше едно жабешко семейство. То беше попаднало там съвсем случайно, след като старата земна жаба скочи веднъж в кладенеца. Тя живееше и днес още. Зелените водни жаби, които смятаха себе си за истински обитатели на кладенеца и можеха да плуват във водата, признаха другите жаби за свои роднини и ги нарекоха „кладенчеви гости“. Но гостите, както изглеждаше, намислиха да останат тук завинаги. Те живееха твърде добре на дъното между влажните камъни.

Веднъж старата баба жаба направи пътешествие. Тя седна в кофата с водата и се изкачи с нея горе, но слънчевата светлина я ослепи и очите я заболяха. За щастие тя сполучи да се измъкне от кофата и — пляс! — скочи пак във водата, но три дена след това не чувствуваше гърба си от болки. Разбира се, тя не можеше да разправи много нещо за това, което беше видяла отвън, но знаеше, а туй знаеха и всички останали жаби, че кладенецът съвсем не е целият свят. Все пак старата жаба можеше да разкаже и друго нещо, но тя не обичаше да отговаря на въпросите — затова и никой не я разпитваше много.

— У-у-у, колко е дебела и грозна! — говореха за нея младите водни жабчета. — След време и децата ѝ ще станат такива грозници.

— Може да станат! — казваше старата жаба. — Но затова пък в главата на едно от тях, а може би и в моята собствена глава е скрит скъпоценен камък!

Водните жабчета я слушаха и пулеха очички и понеже туй не им се нравеше кривяха лицата си и се гмуркаха на дъното. А младите земни жаби изпъваха от гордост задните си крачета, защото всяко от тях се мислеше за притежателка на скъпоценния камък. Сетне те седяха мирно край старата жаба и без да мърдат глави, питаха я какво нещо скъпоценният камък и защо те трябва да се гордеят.

— Ах, да знаете само колко е хубав! — отвръщаше старата жаба. — Тоя камък носи щастие на оногова, който го притежава, и буди завист у другите. Повече не ме разпитвайте няма да ви отговоря!

— Сигурно скъпоценният камък не е у мен! — каза най-младата от земните жаби. Тя беше толкова грозна, че по-грозна жаба от нея нямаше. — Пък и защо ли ми е такава скъпоценност? Щом тя сърди другите, каква радост мога да изпитвам аз? Не, аз искам само едно — да се покатеря някога на върха на кладенеца и да видя какво има горе, там трябва да е много хубаво.

— Я ти по-добре си стой на мястото! — рече старата жаба. — Тук ти познаваш всички и знаеш какво имаш. Пази се от кофата, тя може да те смаже. Ако ли пък попаднеш невредима в нея, тогава кой знае дали ще се върнеш жива при нас. Не всеки може да пада тъй добре като мен и да запази тялото и яйцата си.

— Квак! — въздъхна малката жаба също тъй, както ние, хората, казваме „ах“!

Тя имаше такова силно желание да излезе от кладенеца и да се полюбува на широкия свят! Как силно я привличаше зелената тревица там горе!

И ето, на следната сутрин кофата спря случайно пред камъка, на който седеше младата жаба. Тя не можа да се стърпи и — хоп! — скочи вътре. Извадиха кофата и плиснаха водата.

— Тю, мръсна гад! — извика човекът, като видя жабата. — Такова нещо никога не съм виждал! — и при тия думи той ритна тъй силно нещастната жаба с дървената си обувка, че насмалко щеше да я осакати. Жабата едва успя да се скрие във високата коприва, която растеше край кладенеца. Тя се огледа наоколо и видя много стъбла едно до друго, погледна нагоре към слънчевите лъчи, които осветяваха листата и ги правеха прозрачни, и в тоя миг изпита същото чувство, каквото ние, хората, изпитваме, когато попаднем неочаквано в някоя гъста гора, където слънчевите лъчи проникват през клоните и листата.

— Тук е много по-хубаво, отколкото в кладенеца! Да, аз ще остана завинаги тук — каза малката жаба. И наистина мина час, мина още един, а тя продължаваше да лежи в копривата.

„Какво ли има отсреща? — мислеше тя през това време. — Щом съм дошла дотук, трябва да ида и по-нататък.“

И младата жаба заподскача бързо и излезе на големия път. Слънцето я грееше, прахът я пудреше, а тя все вървеше и вървеше.

— Гледай ти, каква суша! — каза жабата. — Наистина, колко е хубаво! Дори нещо ме гъделичка от удоволствие!

Тъй тя стигна до един ров, където растяха незабравки и ливадничета. Над рова се издигаше жив плет от глогови и бъзови храсти. Колко много цветя имаше тук! Ето, прехвъркна пеперудка и жабата я помисли за цветче, което се е откъснало от стъблото си, за да може да разглежда по-добре белия свят. Да, жабата разбираше много добре това желание.

— Да можех да направя и аз такова пътешествие! — каза си жабата. — Квак! Това би било чудесно!

Цели осем дена и осем нощи прекара тя в рова, без да чувства някаква липсата храна. Но на деветия ден жабата си помисли: „Време е вече да вървя! Може да намеря и нещо по-хубаво! Може би ще срещна някоя зелена жаба като мен или пък няколко водни жабчета!“

През последната нощ вятърът беше донесъл до ушите ѝ жабешко крякане. Тук наблизо живееха сигурно нейни роднини.

— Колко хубаво е да живееш, да се измъкнеш от кладенеца, да лежиш в копривата, да пълзиш по прашния път и да се търкаляш във влажния ров! Но по-нататък, по-нататък! Трябва да се намери някоя жаба! Без това не може, природата не е достатъчна!

И жабата потегли отново на път. Тя излезе на полето и скоро стигна до едно езеро, обрасло по краищата с висока тръстика. Тя скочи в него.

— Тук е много влажно за вас! — извикаха няколко водни жабчета. — Но заповядайте! Вие господин ли сте, или госпожица? Впрочем това няма никакво значение за нас. Молим, заповядайте!

Вечерта водните жабчета поканиха малката жаба на семеен концерт. Вие, разбира се, знаете какво е това семеен концерт: много радост и много тънки гласчета. Угощение нямаше, но затова пък питието беше предостатъчно — всичката вода на езерото.

— Сега ще продължа пътя си! — каза малката жаба. Тя се стремеше все към по-хубавото.

Тя видя над себе си големите ясни звезди, видя и новата месечина, видя и слънцето, което се издигаше все по-високо и по-високо.

— Значи аз все пак се намирам в кладенец, само че по-голям. Трябва да се изкача още по-високо! Нещо ме тегли, непрестанно ме тегли към по-хубавото.

А когато настъпи пълнолуние, жабата си помисли за месечината: „Няма ли да спуснат тая кофа, за да скоча в нея и да се издигна още по-високо? Или може би слънцето е по-голяма кофа? Колко голямо и лъчезарно е то! Ние всички бихме могли да се поберем в него. Трябва да внимавам, за да не изпусна случая. О, колко е светло в главата ми! Скъпоценният камък едва ли ще свети тъй силно. Аз и без това нямам в главата си скъпоценен камък, пък и не бих искала да имам. Искам само да се издигна още по-високо — към повече блясък и радост, — да, това е вече съвсем друго нещо. Едновременно чувствавам и лекота, и страх — предстои ми да направя една трудна стъпка и ще я направя. И тъй, напред! Напред по пътя!“

И тя закричи или — с други думи — започна да пълзи и скоро излезе на един голям път, край който живееха хора. Тук имаше и градини с цветя, и бостани със зеле. Жабата седна да си почине край един бостан.

— Колко много същества има на тоя свят, които никога не съм виждала! И колко голям и хубав е самият свят! Само че трябва да го разгледам отблизо, а не да седя на едно място. И жабата се промъкна вътре в бостана. — Колко е хубаво тук! Каква зеленина!

— Да, зная много добре това! — каза гъсеницата, която седеше на едно зелево листо. — Моят лист е най-големият тук. Той закрива от очите ми половината свят, но аз мога и без тая половина.

— Куд-куд-куд-кудяк! — чу се наблизо и след малко в бостана влязоха няколко кокошки. Кокошката, която вървеше най-напред, се случи далекогледа. Тя забеляза веднага гъсеницата върху къдравия лист и я клъвна. Гъсеницата падна на земята и започна да се гърчи и извива. Кокошката я погледна най-напред с едното око, сетне с другото — тя никак не можеше да разбере какво означават тия гърчения.

— Да, тя не се гърчи от добра воля! — реши тя най-сетне и дигна главата си, за да клъвне още веднъж гъсеницата. Но в тоя миг жабата се изплаши толкова много, че изскочи под самия нос на кокошката.

— Ах, тя имала и съюзници! Къш, гадино проклета! — рече кокошката и си обърна гърба. — Не заслужава да си отварям устата за такова зелено червейче. Може дори и на гърлото ми да загорчи!

Останалите кокошки бяха на същото мнение и всички излязоха от бостана.

— Слава богу, изплъзнах се! — каза гъсеницата. — Ето какво значи да не губиш присъствие на духа. Но сега ми остава най-трудното: да се кача отново на моето зелево листо.

— Къде е то?

Тогава малката жаба се приближи до нея, за да ѝ помогне. Тя се радваше, че с грозотата си бе пропъдила кокошките.

— Какво искате да кажете? — попита гъсеницата. — Аз сама се спасих от опасността. У-у-у не мога да ви гледам? Оставете ме, моля ви се, на спокойствие! Гледай ти, значи аз не мога да бъда спокойна дори в собствената си къща! Да, ето зелето, ето и моя лист. Чакай само да се изкача горе.

— Да, по-нагоре! — каза малката жаба. — По-високо! И тя чувства също като мен, само че сега не е разположена — изплашила се е малко. Всички ние се стремим да се издигнем нагоре! — и жабата дигна главата си съвсем високо.

Върху покрива на селската къщичка отсреща стоеше един щъркел. Той тракаше с клюна си, тракаше и щъркелицата.

„Колко високо живеят те! — помисли си жабата. — Да мога да се изкача там!“

В къщичката живеяха двама млади студенти. Единият беше поет, другият естественик. Единият възпяваше радостно всяко прекрасно нещо — така, както то се отразяваше в сърцето му, възпяваше го в къси, ясни и звучни стихове. Другият се стремеше да проникне в самата същина на нещата, гледаше на всяко същество като на аритметическа задача, пресмяташе, умножаваше, искаше да узнае всички предмети както от външната, така и от вътрешната им страна и говореше за тях само с разсъдък си. Той беше надарен с ясен ум и говореше за всичко с голямо увлечение. И двамата бяха добри и весели младежи.

— Ето една чудесна земна жаба! Прекрасен екземпляр! — каза естественикът. — Трябва да я сложа в спирт!

— Че ти имаш вече две! — отвърна студентът. — Остави я да се радва на живота.

— Но виж я колко е грозна! — рече първият.

— Ех, да беше скрит в главата ѝ скъпоценният камък, аз сам бих ти помогнал да ѝ разпорим търбуха! — каза поетът.

— Скъпоценен камък ли? — повтораестественикът. — Вижда се, че много разбираш от естествена история!

— А нима не е хубаво онова народно поверие, което разправя, че в главата на жабата — най-отвратителното животно — се крие често най-скъпоценният камък? Нима туй също не се случва и с хората? Какъв скъпоценен камък притежаваше например Езоп? Ами Сократ?

Жабата не можа да чуе по-нататъшния разговор, но и това, което чу, тя разбра само наполовина. Двамата приятели отминаха и тя се спаси от опасността да попадне в спирта.

„И те говореха за скъпоценния камък! — помисли си жабата. — Добре, че го няма! Той щеше да ми причини доста неприятности.“

В този миг откъм покрива на селската къщичка се чу тракане. Старият щъркел държеше реч, а неговото семейство гледаше накриво двамата студенти, които се разхождаха из бостана.

— Човекът е най-горделивото същество! — разправяше щъркелът. — Чуйте ги само как са се разбъбрили! Те не могат дори да тракат, а пък се гордеят с езика си! Няма що да се каже, хубав е този език, който след еднодневно пътуване става вече неразбираем! А ние се разбираме във всички кътчета на земята — и в Далечния север, и в Египет. Да, светът би могъл да съществува и без хората. Във всеки случай ние не чувствуваме никаква нужда от тях. Нам са нужни само жабчета и дъждовни червеи!

„Ето, туй се казва реч! — помисли си малката жаба. — Колко величествен е той и колко високо стои! Досега аз никога не съм виждала на такава висота! Ах, как хубаво плува!“ — извика тя, когато щъркелът размаха криле и полетя във въздуха.

А щъркелицата продължаваше да разказва на децата си за Египет, за Нил и за чудната тамошна тиня. За малката жаба тия разкази бяха съвсем нови и увлекателни.

— Трябва и аз да отида в Египет! — каза тя. — Да иска само щъркелът или някое от децата му да ме вземе със себе си! Все и аз ще им се отплатя с нещо. Да, аз ще попадна непременно в Египет, на мен винаги ми върви. Наистина този вечен стремеж напред, насладата, която той ми доставя — всичко туй е много по-хубаво от всякакъв скъпоценен камък в главата ми!

Жабата не знаеше, че тъкмо този вечен стремеж беше скъпоценният камък, който светеше в нейната глава.

В същия миг щъркелът врѣхлетя върху нея. Той видя жабата в тревата и я сграбчи не особено нежно с клюна си. Клюнът се затвори, вятърът засвири в ушите на жабата — туй беше твърде неприятно, но затова пък тя хвърчеше нагоре, към Египет!... И при тая мисъл очите на жабата светнаха и от тях сякаш отхвъркна искра.

— Квак! Ах!

Жабата умря, тялото ѝ стана на малки късчета. Но къде отиде искрата от очите ѝ? Слънчевият лъч я улови, слънчевият лъч отнесе скъпоценния камък от главата на жабата. Къде?

Не питай за това естественика — попитай по-добре поета. Той ще ти го разправи като приказка и в тая приказка ще вземат участие и гъсеницата, и щъркеловото семейство. Представи си: гъсеницата се преобрѣща в какавида и от нея изхвърква чудно хубава пеперуда! Щъркеловото семейство отлита през планини и морета в далечната Африка, а сетне се връща по най-късия път пак в същата страна, на същия покрив. Да, това звучи почти невероятно и все пак е истина. Можеш да попиташ дори естественика — и той ще ти каже същото. Пък и ти сам го знаеш, защото си го виждал със собствените си очи.

А скъпоценният камък от главата на жабата?

Търси го в слънцето! Погледни го, ако можеш!

Но блясъкът на слънцето е ослепителен. Ние още нямаме такива очи, които биха могли да видят всичката хубост на света, ала един ден ще ги имаме и туй ще бѣде най-вълшебната приказка, защото в нея ще участвуваме и самите ние.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.